

Asia: VN/18878/2022

## **Lausuntopyyntö luonnoksesta sisäilmaan liittyvän oireilun ja sairastumisen hoitosuositukseksi**

Klikkaa ja lisää väliotsikko

### **Kommentit johdantoon**

Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL haluaa lausunnossaan tuoda esille keskeisiä havaintoja hoitosuosituksen luonnokseen. Tavoitteena on sisäilmasta oireilevien potilaiden hyvää ja tarkoituksenmukaista diagnosointia ja hoitoa koskeva suositus, mutta jo johdannossa vähätellään sisäilmaan liittyvien vakavien sairastumisten merkitystä. Se, että suuri osa sisäilmasta oireilua ei johda sairastumiseen, ei ole peruste hämärtää ongelmakentän monimuotoisuutta ja vakavuutta. Luonnoksesta jää käsi-tys, että suositus on kirjoitettu tarkoitushakuisesti, sisäilmasta johtuvaa oireilua normalisoiden ja sairauksia tulkiten vahvasti toiminnallisina häiriöinä. Johdannossa olisi hyvä näkyä sisäilmaoireilun yleisyys myös numeerisesti.

### **Kommentit ydinkysymykseen: 1. Mitkä ovat tärkeimmät sisäilmaoireisiin liittyvät tekijät Suomessa?**

Suosituksessa tuodaan hyvin esille eri tekijöiden moninaisuus, mutta niiden yhteys vakaviin terveyshaittoihin jää ohueksi. Tutkitun tiedon riittämättömyys ja kiistanalaisuus eivät ole peruste jättää vakavat sairastumiset huomiotta.

### **Kommentit ydinkysymykseen: 2. Mitkä ovat tärkeimmät sisäilmaan liittyvät oireet, sairaudet ja vaikutukset toimintakykyyn?**

Rakennuksen sisäilmaongelmat voivat aiheuttaa myös vakavia sairastumisia, mikä tieto on syytä kirjata suositukseen. Esimerkkinä tästä on Oulun poliisivankila, jonka korjaustöiden yhteydessä pitkittyneisiin hengitystieoireisiin sairastui yli 40 työntekijää, ja joista 22 sai astman, joita on myös korvattu ammattitautina (<https://korkeinoikeus.fi/fi/index/ennakkopaatokset/kko202265.html>).

Rakennusten kosteus- ja homevaurioista johtuvien pitkittyneesti oireilevien ja pysyvästi sairastuneiden lukumäärää ei tiedetä, koska työpaikkakyvyttömyyttä ja sisäilmasta sairastumista ei hyväksytä sairauspoissaolo- ja työkyvyttömyyseläkediagnoosiksi. Ammattitautidiagnoosin saaminen on puolestaan tehty niin vaikeaksi, että tilastojen valossa ongelmaa ei näytä olevan. Ongelman merkityksellisyyttä kuvataan tekstissä kautta linjan hyvin vähäiseksi. Toisaalta jos ongelma olisi vähäinen, suositusta ei olisi tarvetta tehdä.

Sisäilmasta johtuvan oireilun kuvaaminen vahvasti toiminnallisena häiriönä näyttäytyy sairastuneiden vähättelynä, kun sitä vertaa muiden sairauksien ja oireilujen esimerkiksi migreenin hoitokäytäntöihin.

Suosituksissa ei nouse esille se, että sisäilmaongelmaisista tiloista on tärkeää päästä pois oireilun alettua. Puhdas sisäilma on olennaista, jotta toipuminen pääsee alkamaan.

### **Kommentit ydinkysymykseen: 3. Miten sisäilmaan liittyviä terveysongelmia ehkäistään?**

Sisäilmaan liittyvien terveysongelmia ehkäistään varhaisella tunnistamisella sekä terveydenhuollossa että rakennusten kunnossapidossa. Moniammatillinen yhteistyö ongelmien tunnistamisessa ja hoitamisessa nopeuttaa ongelmien ratkaisemisessa.

Lasten ja nuorten oireilun seuraukset ja herkistymisen pitkäaikaisvaikutukset tulisi ottaa huomioon. Herkistyneen henkilön oireilun taustalla aikaisemmin vaikuttaneiden työ- ja oppimisympäristöjen olosuhteiden selvittely tulisi liittyä hoidon kokonaisuuteen.

### **Kommentit ydinkysymykseen: 4. Miten sisäilmaoireet havaitaan ja diagnosoidaan?**

Epäily oireilun yhteydestä sisäilmaan pitää syntyä jo siinä vaiheessa, kun potilas oireilee ja sairastelee runsaasti tyypillisin sisäilmaoirein. Toistuvien oireilujen hoitoon olisi hyvä yhdistää ohje selvittää mahdollinen yhteys sisäilmaan. Toimiva työterveysyhteistyö tukee työpaikalla työnantajan toimintaa ja työntekijän siirtymismahdollisuuksia terveisiin tiloihin mahdollisimman nopeasti.

### **Kommentit ydinkysymykseen: 5. Miten sisäilmaan liittyvistä oireista kärsiviä hoidetaan ja kuntoutetaan?**

Suosituksessa tulisi selkeämmin ohjeistaa selvittämään, mikä on potilaan infektiokierteen taustalla kuten sisäilmalle tyypilliset hengitystieoireet ja -sairaudet, nuha, yskä, tukkoisuus, poskiontelontulehdukset, keuhkoputkentulehdukset ja astma. Havaitsemalla yhteys rakennuksen sisäilmaongelmiin päästään nopeammin terveyttä ja työkykyä edistävään hoitoon ja voidaan suositella potilaan siirtymään työskentelemään terveeseen työympäristöön.

Yhteisvaikutusten osalta on syytä ottaa huomioon myös ajallisen altistumisen vaikutus ja altistumisen jatkuminen vaihtuvissa ympäristöissä koko elämän ajan varhaiskasvatuksesta kouluihin ja työpaikkoihin. Esimerkiksi lapsuuden ja nuoruuden sisäilmasta johtuvat oireilut jäävät helposti huomiotta tai todentamatta, kunnes työpaikalla tapahtuva oireilu ei lopukaan työpäivän jälkeen altistumisen loppuessa, vaan henkilön oireilu kroonistuu ja vaikeutuu.

Luonnoksessa kuvataan ohimeneviä oireita, mutta pitkittyvien oireiden osalta oireiden kehittymisen kasautumisen kuvaus ja oireiden moninaisuus muiden kuin hengitystieoireiden osalta jää puuttumaan.

### **Kommentit ydinkysymykseen: 6. Miten sisäilmaan liittyvistä oireista kärsivien ihmisten toiminta- ja työkykyä arvioidaan ja tuetaan?**

Lääkärin kirjoittamaan terveydellisen merkityksen arviointiin vaadittavan rakennus- tai ympäristöterveyden asiantuntijan olosuhdeselvityksen puuttuminen voi hidastaa arvioinnin

tekemistä huomattavan pitkään myös ilmeisissä ongelmatapauksissa. Työterveyshuollossa pitäisi olla mahdollisuus tehdä terveydellisen merkityksen arviointi myös muiden saatavissa olevien tietojen perusteella, jotta korjaavat toimenpiteet saadaan käynnistettyä. Ongelmia esiintyy mm. vuokratiloissa toimivien työpaikkojen osalta, joissa kiinteistön omistaja on haluton ryhtymään selvittelyyn ja korjaustoimenpiteisiin.

Työsuojelutarkastuksen perusteella annettavat toimintaohjeet ovat osa viranomaisvalvontaa, ei neuvontaa ja ohjausta, kuten luonnoksessa on virheellisesti päätelty. Työsuojeluviranomaisen toimintavaltuuksia pitäisi neuvonnan sijaan vahvistaa lainsäädännöllä vastaamaan terveystarkastajan valtuuksia, jotka perustuvat asumisterveysasetukseen ja kohdistuvat julkisiin rakennuksiin. Jämäkällä valvonnalla vuosikausiin pitkittyviä korjausprosesseja voitaisiin nopeuttaa.

**Kommentit ydinkysymykseen: 7. Miten terveydenhuollossa otetaan huomioon erityisryhmät, kuten lapset ja nuoret?**

Työpaikkojen moniammatilliseen sisäilmayhteistyöhön tulee sisällyttää sekä työntekijöiden että asiakkaiden oireiluun puuttuminen. Työntekijöille /lapsille tehtävien sisäilmaoirekyselyjen tulosten perusteella kohonneesta sisäilmaoireilusta on hyvä ulottaa selvittely ja toimenpiteitä myös toiseen tiloja käyttävään ryhmään eli lapsiin /työntekijöihin.

**Kommentit ydinkysymykseen: 8. Miten sisäilmaoireisten ihmisten sosiaali- ja terveydenhuoltoa tulisi kehittää tulevaisuudessa?**

Sisäilmasta sairastuneiden hoito tulisi järjestää siten, että hoidossa otetaan huomioon laaja-alaisesti myös uudet tutkimustulokset sisäilmasta johtuvien moninaisten sairauksien kirjosta.

Sisäilmasta sairastuneiden työ- ja työpaikkakyvyttömiä tueksi tulisi huolehtia kuntoon työkyvyttömyyden aikainen sosiaaliturva ja työpaikan vaihdoksen tuki.

**Kommentit liitteeseen 1**

-

**Kommentit liitteeseen 2**

-

**Muuta lausuttavaa**

-

Haavasoja Tuula  
Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry